МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені ІВАНА ФРАНКА

Кафедра зарубіжної преси та інформації

"ЗАТВЕРДЖУЮ"

Декан факультету журналістики
проф. КРУПСЬКИЙ І. В.
"12" вересня 2022 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Пропаганда: теорія і практика моделювання ідеологем»

освітній рівень другий (магістерський) рівень вищої освіти

галузь знань 06 - журналістика

спеціальність 061- журналістика

освітня програма ОПП «Журналістика»

Факультет журналістики

2022 – 2023 навчальний рік

Робоча програма **«Пропаганда: теорія і практика моделювання ідеологем»** для студентів
Спеціальності 061 - журналістика

Розробники: Лильо Тарас Ярославович, доцент кафедри зарубіжної преси та інформації, кандидат філологічних наук, доцент.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри зарубіжної преси та інформації

Протокол від «5» вересня 2022 року № 3

Завідувач кафедри
зарубіжної преси та інформації проф. Житарюк М. Г.

© Лильо Т.Я., 2022 рік

1. **Опис навчальної дисципліни**

<table>
<tr><td rowspan="2">Найменування показників</td><td rowspan="2">Галузь знань, освітній рівень</td><td colspan="2">Характеристика навчальної дисципліни</td></tr>
<tr><td>денна форма здобуття освіти</td><td>заочна форма здобуття освіти</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Кількість кредитів – 3</td><td>Галузь знань – 06 Журналістика,
Спеціальність – 061 Журналістика</td><td colspan="2" rowspan="2">Вибіркова</td></tr>
<tr><td></td></tr>
<tr><td>Модулів –</td><td rowspan="4">Освітній рівень:
другий (магістерський) рівень вищої освіти</td><td colspan="2">Рік підготовки</td></tr>
<tr><td>Змістових модулів – 2</td><td>1-й</td><td>-й</td></tr>
<tr><td>Індивідуальне науково-дослідне завдання
_____
(назва)</td><td colspan="2">Семестр</td></tr>
<tr><td></td><td>2-й</td><td>-й</td></tr>
<tr><td>Загальна кількість годин – 90</td><td rowspan="11">Спеціальність:

061- журналістика</td><td colspan="2">Лекції</td></tr>
<tr><td rowspan="10">Тижневих годин для денної форми здобуття освіти :
аудиторних – 2 год.
самостійної роботи студента – 3,5 год.</td><td>16 год.</td><td>10 год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Практичні, семінарські</td></tr>
<tr><td>16 год.</td><td>6 год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Лабораторні</td></tr>
<tr><td>год.</td><td>год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Самостійна робота</td></tr>
<tr><td>58 год.</td><td>74 год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Індивідуальні завдання:</td></tr>
<tr><td colspan="2">год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Вид контролю:
(екзамен/залік)</td></tr>
<tr><td>залік</td><td></td></tr>
</table>

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить (%):

для денної форми здобуття освіти – 40 %: 60 %

для заочної форми здобуття освіти –

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета – систематизація теоретичних основ та набуття практичних навичок у виявленні насамперед патогенних ідеологем в сучасних (насамперед російських) ЗМІ.

На перший погляд, посткомуністичне суспільство, свідомість громадян якого тривалий час була ідеологічним матеріалом, мало би виробити імунітет проти деструктивного впливу пропаганди. Однак і сьогодні опір пропагандистському маніпулюванню є проблемою. Сучасна пропаганда стала вишуканою, а людина – вразливішою. Тому **завданнями** дисципліни є:

- полегшити слухачам дисципліни ідентифікацію ворожих ідеологем та розкриття їх деструктивного змісту.
- сприяти коректному й вільному оперуванню термінологією, що стосується питань пропаганди та ідеологем як універсалій пропагандистського дискурсу;
- навчити студента вільно оперувати фактами, які здатні спростовувати основні ідеологеми сучасної російської пропаганди;
- сприяти розумінню значення і призначення конструктивних ідеологем та їх поширення в умовах інформаційних воєн.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1

Теорія пропаганди та ідеологем

Тема 1. Ідеології сучасності. Поняття ідеологема та її функціонування у ЗМІ. (2 год).

Тема 2. Категорії сучасної пропаганди. (2 год).

Тема 3. Функції ідеологій у контексті завдань ЗМІ. (2 год).

Тема 4. Специфіка ідеологізації преси. ЗМІ як об’єкт і суб’єкт ідеологічного впливу. (2 год).

Тема 5. Особливості й призначення сучасної російської пропаганди:основні ідеологеми. (2 год).

Тема 6. Ментальний та ідеологічний симбіоз як основа для ідеологем китайської пропаганди. (2 год).

Тема 7. Ідеологема *побєда* в російській пропаганді. (2 год).

Тема 8. Ідеологеми провідних західних ЗМІ (на прикладі «The New York Times»). (2 год)

Змістовий модуль 2

Моделювання ідеологем у ЗМІ.

Тема 9. «Ідеологеми «The New York Times»». (2 год).
Тема 10. Основні ідеологеми російських ЗМІ. (2 год).
Тема 11. Маніпулятивні ідеологеми в контексті хронологічної війни.
Тема 12. Ідеологеми сучасної польської преси (на прикладі видань «Gazeta Wyborcza», «Rzeczpospolita» та «Nowe Państwo»). (2 год).
Тема 13. Ідеологеми російської редакції «Радіо Свобода». Аналіз публіцистичних програм. (2 год).
Тема 14. Контрпропаганда в українських ЗМІ. Українські факти проти російської пропаганди. (2 год).

Теми практичних занять

Тема 1. «Ідеологеми «The New York Times»». (2 год).
Тема 2. Основні ідеологеми російських ЗМІ. (2 год).
Тема 3. Маніпулятивні ідеологеми в контексті хронологічної війни. (2 год).
Тема 4. Ідеологеми сучасної польської преси (на прикладі видань «Gazeta Wyborcza», «Rzeczpospolita» та «Nowe Państwo»). (2 год).
Тема 5. Ідеологеми російської редакції «Радіо Свобода». Аналіз публіцистичних програм. (2 год).
Тема 6. Контрпропаганда в українських ЗМІ. Українські факти проти російської пропаганди. (2 год).

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с. р.		л	п	лаб.	інд.	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Теорія пропаганди та ідеологем												
Тема 1. Ідеології сучасності. Поняття ідеологема та її функціонування у ЗМІ. Ідеологеми як універсалії публіцистичного дискурсу. Статус і місце ідеологій в інформаційному суспільстві.	9	2				7	4					4
Тема 2. Категорії сучасної пропаганди.	5	2				3	5	1				4

Моральна категорія. Мілітарна категорія. Диверсійна категорія. Політична категорія. Релігійна категорія. Економічна категорія.												
Тема 3. Функції ідеологій у контексті завдань ЗМІ. Інтеграційна функція, Орієнтаційна функція. Функція легітимізації влади.	5	2				3	5	1				4
Тема 4. Специфіка ідеологізації преси. ЗМІ як об'єкт і суб'єкт ідеологічного впливу. Медіаідеології. Soft-ідеології. Метод ексномінації.	5	2				3	5	1				4
Тема 5. Особливості й призначення сучасної російської пропаганди. Основні ідеологеми, риторика, цільова авдиторія.	5	2				3	7	1	2			4
Тема 6. Ментальний та ідеологічний симбіоз як основа для ідеологем китайської пропаганди. Використання символіки чисел.	5	2				3	4					4
Тема 7. Ідеологема *побєда* в російській пропаганді. Призначення актуалізації ідеологеми *побєда* в сучасній пропаганді Кремля. *Явище "побєдобєсіє".*	5	2				3	4					4
Тема 8. Ідеологеми провідних західних ЗМІ (на прикладі «The New York Times»). Візія світоустрою у редакційній політиці «The New York Times».	5	2				3	7	1	2			4
Разом за змістовим модулем 1	44	16				28	41	5	4			32
Змістовий модуль 2. Моделювання ідеологем у ЗМІ												
Тема 9. «Ідеологеми «The New York Times»»	7		2			5	5	1				4

Тема 10. Основні ідеологеми російських ЗМІ	7		2			5	4					4
Тема 11. Маніпулятивні ідеологеми в контексті хронологічної війни.	7		2			5	5	1				4
Тема 12. Ідеологеми сучасної польської преси (на прикладі видань «Gazeta Wyborcza», «Rzeczpospolita» та «Nowe Państwo»)	7		2			5	5	1				4
Тема 13. Ідеологеми російської редакції «Радіо Свобода». Аналіз публіцистичних програм.	7		2			5	5	1				4
Тема 14. Контрпропаганда в українських ЗМІ. Українські факти проти російської пропаганди.	7		2			5	7	1	2			4
Тема 15. Захист проєктів	2		2				9					9
Тема 16. Захист проєктів	2		2				9					9
Разом за змістовим модулем 2	46		16			30	49	5	2			42
Усього годин	90	16	16			58	90	10	6			74
Модуль 2												
ІНДЗ			-	-		-			-	-	-	
Усього годин												

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1		
2		
...		

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	«Ідеологеми «The New York Times»»	2

2	Основні ідеологеми російських ЗМІ	2
3	Маніпулятивні ідеологеми в контексті хронологічної війни.	2
4	Ідеологеми сучасної польської преси (на прикладі видань «Gazeta Wyborcza», «Rzeczpospolita» та «Nowe Państwo»)	2
5	Ідеологеми російської редакції «Радіо Свобода». Аналіз публіцистичних програм.	2
6	Контрпропаганда в українських ЗМІ. Українські факти проти російської пропаганди.	2
7	Захист проєкту	2
8	Захист проєкту	2

7. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1		
2		
...		

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Засвоїти лекційні матеріали, методологічну базу дисципліни та опрацювати рекомендовану літературу до першої лекції.	7
2	Вивчити матеріали другої лекції та опрацювати рекомендовану літературу.	3
3	Підготувати есе на тему «Орієнтаційна функція ідеології та ЗМІ».	3
4	Підготовка до дискусії на тему «Кінець світу ідей? В епоху соціальних мереж?»	3
5	Підготовка до виступу на тему «Патогенність основних ідеологем прокремлівських ЗМІ».	3
6		3
7	Підготуватися до дискусії на тему «Експлуатація ідеологеми «побєда» та «можем повторить» в сучасній російській пропаганді».	3
8	Опрацювати статтю К. Клопотовського «Нью-Йорк Таймс покращує світ». Підготуватися до дискусії.	3
9	Підготувати відповіді на запитання: 1. Прокоментуйте таку ідеологему газети «Людина є вільною і може сама себе створювати». 2. Ідеологема «NYT» «вартості випливають тільки з виховання і не є абсолютні». Дискусія. 3. Позиція видання щодо виставки картини в Бруклінському музеї сучасного мистецтва. 4. Основні меседжі газети щодо українського питання.	5
10	Підготувати відповіді на запитання: 1. Відмінне і схоже у совєтській та російській пропагандою. 2. Ідеологема «руський мир»: ґенеза, основні характеристики, призначення.	5

	3. Ідеологема «трьох братніх народів». 4. Ідеологема «денацифікація».	
11	Підготувати відповіді на запитання: 1. Метод зміщення аргументаційних акцентів. 2. Мприяння історичній амнезії. 3. Підпорядкування історичної правди політкоректності.	5
12	Підготувати відповіді на запитання (5 год.): 1. Практика моделювання ідеологем в ліберальних ЗМІ Польщі. 2. Консервативні ідеологеми в польських медіа. 3. Українське питання на шпальтах польських ЗМІ. Ідеологеми для українського читача.	5
13	Підготувати відповіді на запитання: 1. Світоглядна карта «Радіо Свобода». 2. Місія російської редакції «Радіо Свобода». 3. Основні ідеологеми російської редакції «Радіо Свобода». Висвітлення російсько-української війни.	5
14	Підготувати відповіді на запитання: 1. Специфіка української контрпропаганди. 2. Адекватне прочитання історії vs історичні маніпуляції. 3. Основні контрідеологеми в українських ЗМІ.	5
	Разом	58

9. Індивідуальні завдання

В кінці семестру студенти захищають проєкт. Для того, щоб виконати проєкт необхідно:

1) вибрати закордонне ЗМІ;
2) проаналізувати проблемні матеріали, ідентифікувати основний ідеологічний вектор обраної газети, журналу, телеканалу тощо;
3) проаналізувати особливості висвітлення українського питання у цьому ЗМІ, вказати (у разі підстав) на неточності, маніпуляції, антиукраїнські ідеологеми.

10. Методи навчання

Результати навчання	**Методи навчання і викладання:**	**Методи оцінювання досягнення результатів навчання**
Після завершення курсу студент буде **знати:** • основні категорії пропаганди та їх використання на практиці у вигляді ідеологем; • функції ідеології та ідеологем в контексті завдань мас-медіа; • основні ідеології сучасності та їх вплив на журналістське призначення; • специфіку основних ідеологем сучасної російської пропаганди; • генезу основних пропагандистських наративів Росії;	Лекції, дискусії, метод проєктів і їх презентацій, методи усного та письмового опитування.	усний контроль, письмовий, публічна презентація.

• особливості української контрпропаганди в умовах російсько-української війни. У процесі навчання студенти повинні набути певних знань, щоб **уміти**: • ідентифікувати основні ідеологеми російської пропаганди в умовах війни; • коректно, на достатньому аргументаційному рівні спростовувати сучасні пропагандистські наративи пропаганди противника; • перехоплювати інформаційну ініціативу під час продукування образів про українську історію та сучасність в умовах гібридної війни.		

11. Методи контролю

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Приклад для заліку

			Поточне тестування та самостійна робота								Сума
Змістовий модуль 1							Змістовий модуль 2				
Т1	Т2	Т3	Т4	модульний тест	Т9	Т10	Т11	Т12	Т13	Т14	Захист проєкту	100
					10	10	10	10	10	10	40	

Т1, Т2 ... Т9 – теми змістових модулів.

Приклад для екзамену

Поточне тестування та самостійна робота												Підсумковий тест (екзамен)	Сума
Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2				Змістовий модуль 3						
Т1	Т2	Т3	Т4	Т5	Т6	Т7	Т8	Т9	Т10	Т11	Т12		100

Т1, Т2 ... Т12 – теми змістових модулів.

Приклад для виконання курсового проекту (роботи)

Пояснювальна записка	Ілюстративна частина	Захист роботи	Сума
до ___	до ___	до ___	100

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

<table>
<tr><td rowspan="2">Оцінка ЄКТС</td><td rowspan="2">Сума балів за всі види навчальної діяльності</td><td colspan="2">Оцінка за національною шкалою</td></tr>
<tr><td>для екзамену, курсового проекту (роботи), практики</td><td>для заліку</td></tr>
<tr><td>A</td><td>90 – 100</td><td>відмінно</td><td rowspan="5">зараховано</td></tr>
<tr><td>B</td><td>81-89</td><td rowspan="2">добре</td></tr>
<tr><td>C</td><td>71-80</td></tr>
<tr><td>D</td><td>61-70</td><td rowspan="2">задовільно</td></tr>
<tr><td>E</td><td>51-60</td></tr>
<tr><td>FX</td><td>21-50</td><td>незадовільно з можливістю повторного складання</td><td>не зараховано з можливістю повторного складання</td></tr>
<tr><td>F</td><td>0-20</td><td>незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни</td><td>не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни</td></tr>
</table>

* кількість балів для оцінок «незадовільно» (FX і F) визначається Вченими радами факультетів (педагогічною радою коледжу).

13. Методичне забезпечення

Робоча програма навчальної дисципліни «Пропаганда: теорія і практика моделювання ідеологем»

14. Рекомендована література

Базова:

1. Thomson O - Historia propagandy. – Warszawa, 1999. – 495 s.
2. Давидюк. М. Як працює путінська пропаганда. – К., 2016. – 200 с.
3. Почепцов Г. Токсичний інфопростір. Як зберегти ясність мислення і свободу дії. – Х., 2022. – 384 с.
4. Бернейс Е. Пропаганда. – К., 2020. – 128 с.
5. Лильо Т. Світоглядна журналістика. – Львів, 2010.

Допоміжна:

1. Лильо Т. Ідеологеми сучасної антитерористичної пропаганди // Пам’ять століть. – 2004. – Ч.5-6. – С. 197-205.

2. Krzysztof Kłopotowski. „New York Times" naprawia świat // Rzeczpospolita. – 2002. – 9 listopada.
3. Dawid Warszawski. Czy „New York Times" naprawia swiat? // Rzeczpospolita. – 2002. – 23 listopada.
4. Krzysztof Kłopotowski. Misja, nie spisek? // Rzeczpospolita. – 2002. – 7 grudnia.
5. Olędzki J. Komunikowanie w świecie. Narzędzia, teorie, unormowania. – Warszawa, 1998. – 291 s.
6. Чернишов Д. Як люди думають. – К., 2019. – 272 с.
7. Лильо Т. Ідеологеми сучасної журналістики: теорія і практика (чи можливе світотворення поза світоглядним контекстом?) // Вісник Львівського університету. – Серія журналістики. 2006. Вип. 28. С. 111-117.
8. Гончарук-Чолач Т., Джугла Н.Теорія та практика політичної пропаганди. Підручник. – К: Ліра-К, 2020. – 254 с.

Інформаційні ресурси:

1. Пропаганда: історія питання https://uchoose.info/propaganda-istoriya-pytannya/
2. Теорія ропаганди Леонарда Дуба http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:rKZVoZ1SCkMJ:politics.chdu.edu.ua/article/view/107070/102039&cd=5&hl=uk&ct=clnk&gl=ua
3. Бехтєрєв Б. Російська пропаганда: теорія останнього ворога https://ms.detector.media/manipulyatsii/post/19433/2017-08-09-rossyyskaya-propaganda-teoryya-poslednego-vraga/
4. Концепція пропаганди Жака Елюля https://ktpu.kpi.ua/wp-content/uploads/2016/02/kontserptsiya-propagandi.pdf
5. Бучин О. Ідеологеми та міфологеми http://fps-visnyk.lnu.lviv.ua/archive/21_2018/4.pdf

Розробив доцент ЛИЛЬО Т. Я.